

Utrikesutskottet

Statsrådets redogörelse om genomförande av Agenda 2030 Mot ett klimatneutralt välfärds-samhälle

Till framtidsutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om genomförande av Agenda 2030 Mot ett klimatneutralt välfärdssamhälle (SRR 3/2020 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för utlåtande till framtidsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ambassadråd Mikael Långström, utrikesministeriet
- Utvecklingspolitiska kommissionen, generalsekreterare Marikki Stocchetti, utrikesministeriet
- generalsekreterare Annika Lindblom, Finlands kommission för hållbar utveckling
- chefsförhandlare Outi Honkatukia, miljöministeriet
- professor Minna Halme, Aalto-universitetet
- ordförande Eeva Furman, Expertpanelen för hållbar utveckling
- ordförande Markku Ollikainen, Klimatpanelen
- samhällsansvarsexpert Elina Sonninen, Finlands näringsliv rf
- generalsekreterare Lenita Toivakka, Global Compact Network Finland
- direktör, påverkansarbete Rilli Lappalainen, Suomalaiset kehitysjärjestöt – Finnish Development NGOs Fingo ry
- expert Tuuli Hietaniemi, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- ansvarig för politisk påverkan Jenni Kauppila, Finlands FN-förbund.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

På FN:s toppmöte 2015 åtog sig Finland att genomföra det globala handlingsprogrammet för hållbar utveckling, Agenda 2030. Agenda 2030 innehåller 17 mål (SDG, Sustainable Development Goals) som syftar till att vända den globala utvecklingen för att trygga människors välfärd, de

Utlåtande UtUU 3/2021 rd

mänskliga rättigheterna, ekonomiskt välstånd och stabila samhällen på ett miljömässigt hållbart sätt och avskaffa extrem fattigdom i världen.

Statsrådets redogörelse SRR 3/2020 rd beskriver de åtgärder som Finland vill vidta för att medverka till att vart och ett av de 17 hållbarhetsmålen ska uppnås i Finland och globalt.

Utrikesutskottet ser redogörelsen som en övergripande och sammanfattande granskning av de nationella riktlinjerna och konkreta hållbarhetsåtgärderna. I redogörelsen behandlas vart och ett av de 17 hållbarhetsmålen separat. Det är presentationstekniskt förståeligt, men utskottet påminner samtidigt om att hållbarhetsmålen är beroende av varandra och att integrationen av delområdena inom hållbar utveckling bör stärkas ytterligare. I kommande redogörelser bör det därför för varje mål explicit anges vilka kopplingar det har till andra mål. Det kan hjälpa till att upptäcka de viktigaste kopplingarna och se potentiella situationer, där åtgärder som vidtas för att uppnå ett av målen kan inkräkta på möjligheterna att nå ett annat mål. Det kan vara lättare att åtgärda överlappningar om dessa frågor lyfts fram i förväg.

Globala hållbarhetssträvanden kräver ett långsiktigt perspektiv som sträcker sig över flera valperioder, och det uppnås enligt utrikesutskottet på ett positivt sätt i redogörelsen. Utskottet välkomnar också att redogörelsen har utarbetats i nära samarbete med forskarsamhälle, civilsamhälle, privat sektor, likaså med regioner och kommuner. Vid sidan av det nationella arbetet lyfter redogörelsen fram en global dimension och Finlands åtgärder internationellt för att nå de enskilda målen. I behandlingen av redogörelsen har utskottet särskilt fokuserat på den globala dimensionen.

I utfrågningen av sakkunniga betonades de negativa samhälls- och ekonomiska följderna av coronapandemin och framhölls att de innebär nya svårigheter för att uppnå hållbarhetsmålen. Enligt vissa bedömningar har pandemin gjort att extrem fattigdom breder ut sig i världen. Dessutom har ojämlikheten ökat och jämställdheten minskat. I många länder har coronaviruset minskat den interna stabiliteten och säkerheten, påverkat möjligheterna att tillgodose de mänskliga rättigheterna och försämrat demokratiutvecklingen. Utskottet konstaterar att det krävs snabbare ansträngningar för att uppnå hållbarhetsmålen, om de ska kunna nås senast 2030. Det förutsätter att Finland som en del av det internationella samfundet aktivt och innovativt söker metoder för att uppnå målen, samtidigt som vi ser till att återhämtningen från coronakrisen genomförs på ett hållbart sätt.

Utvecklingspolitik, klimatfinansiering, biologisk mångfald

Finlands utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete lyfts upp som en central faktor i redogörelsen vad gäller att uppnå hållbarhetsmålen och ta globalt ansvar. Olika former av utvecklingssamarbete beskrivs i redogörelsen som metoder för att nå framsteg i genomförandet av målen. Utrikesutskottet håller med statsrådet om att ansträngningar för att stärka det globala regelbaserade systemet, Finlands utrikes- och säkerhetspolitik och utvecklingspolitiken som ett led i den intar en framträdande roll för att uppnå hållbarhetsmålen. Samtidigt understryker utskottet de globala konsekvenser som många politikområden har och behandlar vissa av dem längre fram i utlåtandet. Enligt utskottet är det inte bara utrikespolitikens förvaltningsområde som ska genomföra hållbar utveckling, utan alla förvaltningssektorer måste involveras fullt ut.

Utlåtande UtUU 3/2021 rd

Finlands utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete syftar till att avskaffa fattigdom och ojämlikhet och införa hållbar utveckling och de utgör redan definitionsmässigt kärnan i många av målen i Agenda 2030. De prioriteringar som baserar sig på Finlands värderingar och styrkor blir allt viktigare i och med coronaläget. Bland prioriteringarna märks att stärka kvinnors och flickors roll och rättigheter, särskilt sexuell och reproduktiv hälsa och anknytande rättigheter, befästa den ekonomiska basen i utvecklingsländerna och skapa arbetstillfällen, det vill säga fokus på utbildning, ett fungerande samhälle och demokrati samt klimatförändring och naturresurser. Utrikesutskottet framhåller dessutom att humanitärt bistånd utgör en viktig del av Finlands utvecklingspolitik. Behovet av humanitärt bistånd har ökat i världen. Utskottet betonar dessutom vikten av att utvärdera humanitärt bistånd, fredsarbete och utvecklingssamarbete enligt nexustänkandet.

Enligt vissa sakkunniga ligger Finland tillsammans med de övriga nordiska länderna i topp i internationella jämförelser av hållbar utveckling, men Finlands position försämras fortfarande av att utvecklingsanslagen är låga i förhållande till bnp. Utskottet konstaterar att det anslag på 1 245 miljoner euro som budgeterats för utvecklingssamarbete 2021 kommer att motsvara 0,52 procent av Finlands bnp. Finlands långsiktiga mål är att utvecklingsfinansieringen enligt regeringsprogrammet ska höjas till 0,7 procent av bnp i överensstämmelse med FN:s mål. Här understryker utskottet därför att Finlands åtagande enligt internationella rekommendationer är att avsätta minst 0,2 procent av utvecklingsfinansieringen för de minst utvecklade och bräckliga staterna (LDC-länderna, Least Developed Countries). I år stiger den målsatta andelen av bnp för dessa utbetalningar till 0,18 procent.

Utskottet välkomnar rapportens uppgifter om att det utarbetas en färdplan för utvecklingsfinansiering för att uppnå andelen på 0,7 respektive 0,2 procent av BNI. Likaså stöder utskottet statsrådets ambition att utarbeta en redogörelse om de principer för utvecklingspolitiken som ska följas under flera valperioder. Det är en bra metod för att på bästa möjliga sätt säkerställa kontinuitet över flera valperioder.

I utfrågningen av sakkunniga gick utrikesutskottet igenom frågan om Finlands internationella klimatfinansiering. Det har uppskattats att behovet av klimatfinansiering i form av gåvor har ökat bland annat i och med covid-19-pandemin, särskilt i de allra fattigaste länderna och i de mest sårbara regionerna. Enligt sakkunniga höjer Finland för närvarande sin internationella klimatfinansiering som ett led i utvecklingsfinansieringen. Finland kommer också att höja bidraget till den gröna klimatfonden (Green Climate Fund) med ungefär 25 procent. Bidraget är cirka 100 miljoner euro 2020—2023. Ambitionen är att styra hälften av klimatfinansieringen till anpassning bland annat via internationella fonder och icke-statliga organisationer, enligt vad utskottet erfar. Också stöden i investerings- och låneform ska fokuseras på klimatinsatser. Utskottet anser att ambitionerna går i rätt riktning och är önskvärda, men konstaterar samtidigt att ökad klimatfinansiering inte får leda till att medel används för annat utvecklingssamarbete, som syftar till att minska fattigdom och ojämlikhet. Följaktligen är det viktigt att vidareutveckla metoderna för att följa hur klimatfinansieringen genomförs och definieras och vilka målen är. Till exempel kunde Finlands klimatårsberättelse med fördel innehålla mål för den internationella klimatfinansieringen och uppföljning av målen.

Avsnittet om förpliktelser inom ramen för biodiversitet understryker på behörigt sätt Finlands metoder för att delta i det internationella arbetet för biodiversitet. Utrikesutskottet stöder EU:s in-

Utlåtande UtUU 3/2021 rd

ternationella ledarskap inom biodiversitetsområdet. Det nära sambandet mellan förlust av biodiversitet och klimatförändringar och deras gemensamma lösningar är ett tema som EU bör stärka i sina yttre förbindelser. I de yttre förbindelserna bör också kopplingarna mellan pandemier och förlust av biodiversitet lyftas fram. Enligt utskottet kan Finland i EU arbeta för att pengar avsätts för skyddet av biodiversiteten också via EU:s instrument för utvecklingsfinansiering.

Yttre ekonomiska relationer, exportfrämjande, privata sektorns roll

Med tanke på hur omfattande utmaningarna med hållbar utveckling är anser utrikesutskottet det vara uppenbart att globalt ansvar för Agenda 2030-målen inte kan tas enbart med hjälp av utvecklingspolitiken. Andra metoder för att bära globalt ansvar ägnas bitvis relativt liten uppmärksamhet i redogörelsen. Det vore bra att bland annat undersöka vilka globala konsekvenser konsumtionen i Finland har. I behandlingen av redogörelsen fokuserade utskottet också på att skärskåda den privata sektorns betydelse för att främja hållbarhetsmålen och för att utnyttja externa ekonomiska relationer som ett led i den globala metodarsenalen.

FN har vid upprepade tillfällen konstaterat att det inte går att uppnå hållbar utveckling utan den privata sektorn. Detta noteras enligt utrikesutskottet på behörigt sätt i redogörelsen. Den privata sektorn är en viktig tillhandahållare av arbetstillfällen, likaså leverantör och tillverkare av produkter och tjänster. Ofta har företagen också resurser för forskning och utveckling inom ny teknik. I utfrågningen av sakkunniga nämndes bland annat företagets möjligheter att medverka till att hållbarhetsmålen uppnås, exempelvis genom att se över sina verksamhetsmodeller så att de baserar sig på cirkulär ekonomi, minska sina utsläpp eller se till att de mänskliga rättigheterna tillgodoses i produktionskedjorna.

Enligt sakkunniga är främjande av hållbar utveckling och ansvarstagande på kraftig uppgång bland företagen och håller på att bli ett grundvillkor för framgångsrik företagsverksamhet. Därför är det viktigt med partnerskap mellan offentlig och privat sektor för att främja hållbarhetsmålen. Den offentliga sektorn bör söka fler positiva incitament för företagen att åta sig att uppfylla målen. Ett exempel kan vara att företag som deltar i statens export- och internationaliseringsprogram förutsätts förbinda sig att ta företagsansvar. Utskottet anser att ökat ansvarstagande i företagsvärlden är ett utmärkt mål, inte bara för att svara på globala utmaningar utan också som en eventuell växande konkurrensfördel för företagen och Finland. Utrikesutskottet upprepar här sin tidigare ståndpunkt om den privata sektorns betydelse som part i utvecklingssamarbetet (UtUU 7/2020 rd).

Demokrati, rättsstatsprincipen och multilateralt samarbete

Demokrati och en stark rättsstat är förutsättningar för såväl mänskliga rättigheter som hållbar utveckling. Fredsbyggande och åtgärder för att stärka fungerande och demokratiska samhällen är en av de fyra prioriteringarna i Finlands utvecklingspolitik. Genom att stärka demokratin och rättsstaten i utvecklingsländerna främjar Finland samtidigt ländernas förmåga att möta globala utmaningar som klimatförändringen.

Utlåtande UtUU 3/2021 rd

Multilateralt samarbete är en av de bästa metoderna för att främja demokratiutvecklingen och rättsstaten. Utskottet anser att redogörelsen i tillräcklig utsträckning beaktar betydelsen av multilateralt samarbete både för Finland och för möjligheterna att nå målen i Agenda 2030.

Finland kan med sin aktivitet backa upp sina utrikespolitiska mål inom ramen för multilateralt samarbete.

Den finska och den chilenska finansministerns globala klimatkoalition är ett utmärkt exempel på hur Finland kan använda multilateralt samarbete för att främja Finlands övergripande strategi för hållbar utveckling.

Utskottet välkomnar finansministeriets intention att utveckla budgeteringen av hållbar utveckling.

Utvärdering och uppföljning

Utrikesutskottet betonar vikten av den mekanism för övervakning och utvärdering av det nationella genomförandet som ingår i rapporten. Utvärderingen spelar en framträdande roll i uppföljningen av hur målen för hållbar utveckling framskrider, men också för att se vad som behöver rättas till och för att göra ändringar. Det är positivt att utvärderingssystemet kopplar genomförandet av Agenda 2030 till riksdagens arbete, politiska cykler och ministeriernas planeringsarbete. Vad gäller den globala dimensionen och uppföljningen framhävs den utvecklingspolitiska kommissionens roll i redogörelsen. Dess uppgift är att följa och utvärdera genomförandet av Finlands utvecklingspolitiska riktlinjer och internationella åtaganden.

Enligt sakkunniga kan systemet för övervakning av hållbar utveckling på det globala planet för närvarande producera information främst om nivån på utvecklingsfinansieringen och antalet deltagare i civila krishanteringsinsatser. Utskottet påminner dock om att beslut som rör handelspolitik, beskattning, jordbruk och miljö har betydande direkta eller indirekta utvecklingseffekter. Samtidigt bör målet vara att utveckla uppföljningssystemet och att ta fram uppföljningsinstrument för den här typen av kopplingar. Det räcker dock inte med att enbart följa utvecklingen i ljust av olika indikatorer, utan indikatorerna spelar en viktig roll för att lägga fast politiska prioriteringar, välja verksamhetsstrategier och utveckla beslutsfattandet.

Utskottet betonar vidare aktivt arbete för att stärka det multilaterala regelbaserade systemet som en metod för att främja hållbar utveckling. Också i det här hänseendet går det att utveckla indikatorer för uppföljning. Det kan enligt sakkunniga vara till exempel styrelseplatser, koalitioner och initiativ, aktiv verksamhet i sådana organ, rekrytering av finländska experter, uppdrag i FN-organ och förbättring av civilsamhällets förutsättningar globalt. Möjligheterna att påverka exempelvis genom Finlands kampanj i rådet för mänskliga rättigheter bör värnas, påpekar utskottet.

Vidare välkomnar utskottet den information om framtagning av en mekanism för uppföljning av jämställdhet som kom fram i utfrågningen av sakkunniga och ser detta som en positiv riktlinje. Samtidigt välkomnar utskottet informationen att regeringen är positivt inställd till att stärka skyldigheten att höra unga och ta fram nya verktyg för att utveckla skyldigheten. Till exempel i arbetet med 2250-resolutionen (unga, fred och säkerhet) och den nationella genomförandeplanen

Utlåtande UtUU 3/2021 rd

har de unga ända från början varit aktiva och själva satt agendan. Det är ett bra exempel på hur man kan stärka de ungas möjligheter att påverka politiska processer.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottet föreslår

att framtidsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 22.4.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mika Niikko saf
vice ordförande Erkki Tuomioja sd
medlem Paavo Arhinmäki vänst
medlem Eva Biaudet sv
medlem Inka Hopsu gröna (delvis)
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Petteri Orpo saml
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Juha Sipilä cent
medlem Ville Tavio saf
ersättare Vilhelm Junnila saf
ersättare Jouni Ovaska cent (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Jonna Laurmaa.

Utlåtande UtUU 3/2021 rd
Avvikande mening 1

Avvikande mening

Motivering

Med beaktande Finlands katastrofalt dåliga ekonomiska utveckling kan en kraftig ökning av finansieringen av utvecklingssamarbetet inte rekommenderas. Utvecklingsbiståndet höjs med lånade pengar eftersom staten blir tvungen att skuldsätta sig ytterligare för utgiftsökningar. FN:s internationella politiska mål för höjda bistånd är inte juridiskt bindande för Finland.

Statens primära uppdrag måste vara att se till levnadsförhållandena för de fattiga i vårt eget land, inte att ge bistånd.

Det behövs en mer kritisk granskning av finansieringen av utvecklingssamarbetet, eftersom det vanligen ligger i de berörda parternas eget intresse att framställa utvecklingssamarbetet i en mycket positiv dager. Vi måste sätta strängare villkor för uppfyllelsen av de långsiktiga målen för projekt i utvecklingsländerna som betalas med pengar som finländska skattebetalare donerar.

Om Finlands strategi är att bli global klimatledare, ska Finland aktivt agera mot befolkningstillväxten, eftersom jordens växande befolkning i kombination med en kontinuerlig ambition att höja levnadsstandarden bidrar till att öka utsläppen och belastningen på miljön.

Avvikande mening

Vi föreslår

att framtidsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 22.04.2021

Ville Tavio saf
Vilhelm Junnila saf